

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Securitate et Educatione Civili 7 (2017)

ISSN 2082-0917

DOI 10.24917/20820917.7.26

Martyna Targ

Oblicza bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo militarne.

Ogólnopolska konferencja, Kraków, 5 kwietnia 2017 roku

Dnia 5 kwietnia 2017 roku odbyła się IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Oblicza bezpieczeństwa”. W tym roku poruszono temat bezpieczeństwa militarne-go. Bezpieczeństwo definiuje się jako stan, w którym podmiot nie stanowi zagrożenia dla samego siebie oraz nie jest zagrożeniem dla innych. Wynika z tego podział bezpieczeństwa na: indywidualne (osobiste), grupowe (rodowe), narodowe (państwowe), międzynarodowe (regionalne, globalne)¹. Dodatkowo jest to jedna z ważniejszych potrzeb człowieka. Bezpieczeństwo militarne dotyczy bezpośrednio kryterium międzynarodowego. Formułując termin „bezpieczeństwo militarne” należy bezwzględnie zwrócić uwagę na to, że jest to stan otrzymany poprzez prawidłowo funkcjonującą siłę zbrojne, strategię bezpieczeństwa oraz zawarte sojusze międzynarodowe².

Obrady uroczyste otworzył Dyrektor Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej, dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. Uniwersytetu Pedagogicznego i zachęcił studentów do czynnego udziału w nich. Swój głos zabrała również prof. dr hab. Olga Wasiuta, określiła ona naukę zjawiskiem niezwykle uskrzydającym i odmładzającym człowieka. Dr Rafał Kopeć, opiekun Studenckiego Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa, pełnił rolę moderatora paneli plenarnych. Wykład inauguracyjny wygłosił płk Norbert Iwanowski, były szef Wydziału Rozpoznania i Walki Elektronicznej 11 Lubuskiej Dywizji Kawalerii Pancerniej, a obecnie szef Sztabu Centrum Operacji Lądowych – Dowództwa Komponentu Lądowego, którego tematem był *Wkład Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w budowę architektury bezpieczeństwa europejskiego*. Zaprezentował problem dotyczący nadużywanego pojęcia „hybrydowości” oraz sposoby reagowania przez Siły Zbrojne. Konflikt rosyjsko-ukraiński najlepiej pokazuje, że współczesne konflikty wymykają się dotychczas stosowanym sposobom definiowania. Stosowanie wszelkich znanych form prowadzenia wojny, nawet jednocześnie, nazywamy coraz częściej wojną hybrydową³. Prelegent wyróżnił główne przyczyny powstawania hybrydowości dzieląc

¹ S. Koziej, *Polityczno-społeczne aspekty bezpieczeństwa: Bezpieczeństwo: istota, podstawowe kategorie i historyczna ewolucja*, luty 2011, skrypt informacyjny: <https://www.bbn.gov.pl/pl/prace-biura/publikacje/kwartalnik-bezpieczens/wydania-archiwalne/182011> [dostęp: 27.04.2017].

² B. Balcerowicz, *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Wydawnictwo Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2002, s. 14.

³ O. Wasiuta, *Cele, narzędzia i główne kierunki wojny hybrydowej Rosji przeciwko Ukrainie*, [w:] *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa europejskiego*, red. P. Mazur, O. Wasiuta, Wydawnictwo „Attyka”, Kraków 2016, s. 55.

je w oparciu o dystynkcję: działania wojskowe i niemilitarne (migracje i czystki etniczne, partie mniejszości, lobbyści). Szczegółowo zaprezentował strukturę Sił Zbrojnych oraz ich główne cele i działania. Zwrócił uwagę na rolę Unii Europejskiej w zapewnieniu bezpieczeństwa, jako na organizację posiadającą fundusze możliwe do zrealizowania właśnie w tym zakresie oraz o Sojuszu Północnoatlantyckim mającym dużo większe ograniczenia zwłaszcza w przeciwdziałaniu niebezpieczeństwa niemilitarnego. Referent przedstawił doświadczenia wynikające ze współpracy w ramach Grup Bojowych tworzonych w oparciu o potencjał Trójkąta Weimarskiego czy Grupy Wyszehradzkiej. Po wystąpieniu w ramach otwartej dyskusji jeden z uczestników konferencji zadał pytanie dotyczące decyzji Ministerstwa Obrony Narodowej o rezygnacji z ubiegania się o status państwa ramowego w dowództwie Eurokorpusu. Pytanie wprowadziło referenta w pewne zakłopotanie. Odpowiedź nie została doprecyzowana. Płk N. Iwanowski udzielił tylko informacji o obecnej sytuacji i o wkładzie sił polskich w jednostkę (zresztą dość niedokładnie, zaniżając faktyczną liczebność). Nie chciał opowiedzieć się po żadnej ze stron.

Rosja a uwarunkowania światowego bezpieczeństwa to temat pierwszego i zarazem głównego panelu plenarnego. Wygłoszono sześć referatów w tym panelu. Marta Kierska z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach omówiła problematykę „Kremlofskich pitbulli, czyli jak działa Specnaz” w dosyć niekonwencjonalny sposób. Ukazała podobieństwo Wojsk Specjalnego Przeznaczenia Federacji Rosyjskiej do popularnej rasy psa. Cechy łączące to: waleczność, odwaga i inteligencja. Specnaz podporządkowany jest Głównemu Zarządowi Wywiadowczemu (GRU). Jednostka specjalizuje się w przeprowadzaniu sabotaży i pozyskiwaniu niejawnych informacji. Przeprowadza również szkolenia buntowników (tak jak miało to miejsce w Afryce czy na Kubie⁴), zajmuje się propagandą, ale ich zadaniem może stać się zlikwidowanie wroga. Wobec działań jednostki istnieje wiele kontrowersji związanych z liczbą zabitych zakładników podczas odbijania ich z rąk terrorystów, np. w Biesłanie czy chociażby w moskiewskim teatrze na Dubrowce.

Martyna Ciempka wraz z Patrycją Zychowicz z Uniwersytetu Pedagogicznego przedstawiły *Współczesną militaryzację obwodu kaliningradzkiego*. Omówione zostały między innymi rodzaje systemów rakietowych, takie jak Bastion czy Iskander. Nie można w żaden sposób zlekceważyć działań, które w każdej chwili może powziąć Federacja Rosyjska, głównie biorąc pod uwagę rozmieszczenie i zasięg broni ofensywnej. Rosjanie mogą poszczycić się raketami lecącymi zarówno torem balistycznym, jak Iskander-M, czy manewrującymi lecącymi na niskich i średnich wysokościach jak Iskander-K lub Bastion. Oprócz tego posiadają w swoim arsenale broń użyteczną przy zagrożeniu terenu bliskogranicznego: system Toczka oraz system Smiercz⁵.

W referacie Olesi Tkachuk z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie o *Konfliktach zbrojnych na terenie pozaradzieckim* przedstawiono problem m.in. Nadniestrzańskiej Republiki Mołdawskiej, jako terytorium zależnego od Federacji

⁴ T. Kudełka, *Specnaz. Rosyjskie siły specjalne*, <http://www.konflikty.pl/technika-wojskowa/na-ladzie/specnaz-rosyjskie-sily-specjalne/> [dostęp: 12.04.2017].

⁵ M. Dura, *Obwód Kaliningradzki – raketowy straszak Rosji*, <http://www.defence24.pl/495863,obwod-kaliningradzki-raketowy-straszak-rosji> [dostęp: 12.04.2017].

Rosyjskiej. Kontrola ma podłoże nie tylko militarne, ale również ekonomiczne. W tej, nieuznawanej przez większość państwa, republice 20 lat po zakończeniu wojny nadal stacjonuje 1,5 tys. żołnierzy rosyjskich (tylko 500 legalnie znajduje się na terenie Mołdawii w ramach sił pokojowych)⁶. Biorąc pod uwagę aspekt ekonomiczny, z realnego punktu widzenia, oba państwa znajdują się w trudnej sytuacji, co w pewien sposób może być gwarantem nierozpoczęcia wojny. Warty uwagi jest również kontekst nadniestrzańsko-ukraiński. Regiony te szczególnie łączy rok 1991, kiedy to ukraińscy nacjonaliści stanęli po stronie separatystów w Nadniestrzu⁷.

Referat pt. *Wojna hybrydowa Rosji z Ukrainą w 2014 r.* zaprezentowały Agnieszka Kojo oraz Zuzanna Cholewa z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Dotyczył on ujęcia terminologii wojny hybrydowej jak i również pokazania jej na przykładzie wojny rosyjsko-ukraińskiej. W XXI wieku wojna przyjmuje niestandardowe oblicze, ponieważ ma na celu nie tylko zlikwidowanie wroga pod względem militarnym, ale także ekonomicznym (embargo na ukraińskie produkty), politycznym (wpływ na działania rządu), a nawet informacyjnym (ataki hakerów)⁸. Federacja Rosyjska nie uznaje wojny jako stanu faktycznego, ale co jest pewnym paradoksem Ukraina też, używając terminu „akcja antyterrorystyczna”. Powszechnie wiadomo jednak, które z państw gra rolę agresora.

Kolejnym zagadnieniem były *Zmiany polityki obronnej Szwecji w stosunku do zagrożenia militarne go ze strony Rosji*. Dr Przemysław Mazur z Martyną Targ ukazali w jaki sposób Szwecja zmieniła założenia obronne od neutralności po bezaliansowość. Przedstawiono szereg działań prowokacyjnych ze strony Rosji w rejonie basenu Morza Bałtyckiego, takie jak np. wyciek radioaktywnego pierwiastka Jod-131, czy zwiększenie ilości rosyjskich patroli lotniczych. Ciekawość wzbudziło odnalezienie tajemniczego wraku okrętu podwodnego u wybrzeży Szwecji i wynikające z tego rodzące się pytania dlaczego i w jaki sposób okręt się przedostał? Zwrócono również uwagę na szwedzkie zmagania nie tylko z problemem dotyczącym polityki obronnej, ale także migracyjnej. Wskazano na realne zagrożenie wynikające z rosyjskich działań w oparciu o analizę zmiany szwedzkiej polityki obronnej. Zmianę tę należy potraktować poważnie, patrząc na niezmienność stanowiska Szwecji w stosunku do wielu konfliktów i sporów międzynarodowych w historii. Na nowo zostaje wprowadzony pobór do wojska, intensyfikuje się ćwiczenia, zwiększa wydatki na zbrojenie, modyfikuje plany ewentualnościowe czy reaktywuje stare bazy wojskowe. Spokój został zaburzony nie tylko w Północnej Europie, również w państwach Sojuszu Północno-Atlantyckiego widoczne są zmiany będące odpowiedzią na prowokacyjne zachowania Rosji. Szwecja jako członek jedynie Unii Europejskiej nie ma podstaw do sądenia, że w razie natarcia Rosji, państwa NATO staną w jej obronie.

Po przerwie konferencja podzieliła się na dwa panele plenarne. Pierwszy z nich nosił tytuł: *Historyczna i współczesna rola Sił Zbrojnych w kształtowaniu bezpieczeństwa militarne go* a moderatorem był dr Paweł Skorut. Wystąpienia przedstawiały

⁶ *Obleżona Twierdza – Nadniestrze*, <http://www.defence24.pl/216929,oblezona-twierdza-naddniestrze> [dostęp: 27.04.2017].

⁷ Tamże.

⁸ C. Szczepaniuk, *Dziwna wojna na Ukrainie przykładem wojny hybrydowej*, http://blog.centruminicytyw.org/2015/03/wojna_hybrydowa/ [dostęp: 27.04.2017].

głównie funkcjonowanie Sił Zbrojnych lub dotyczyły bezpieczeństwa militarnego Polski. *Zagadnienia międzynarodowego bezpieczeństwa militarnego* to temat drugiego panelu, którego moderatorem był dr Rafał Klepka. Wraz z Michałem Piekarczykiem przedstawili interesujący temat, mianowicie *Konflikt militarny w mediach: jak prasa i media przedstawiają wojnę w Syrii*. Zaprezentowali m.in. wyniki przeprowadzonych badań, wskazujące w jakich mediach i jak często padało słowo „Syria”. To czy media zwracają uwagę na konkretne zjawisko zależy od wielu czynników. Zwrócenie naszej uwagi na konkretny problem odnosi się do tego, na co wskazują dane media. Jest to jeden z argumentów przemawiających za stwierdzeniem o podzielnosci władzy na cztery części z uwzględnieniem mediów.

Kolejny interesujący referat o: *Działalności bojowej oddziału partyzanckiego „Jędrusie” w latach 1941–1943* przedstawili Anna Mazgaj i Dawid Hrabia. „Jędrusie” to oddział partyzancki, mający swoje korzenie na ziemi kieleckiej i na Podkarpaciu. Okres działalności przypada na czas II Wojny Światowej. Prelegenci przedstawili sylwetkę i charakterystykę założyciela oddziału Władysława Jasińskiego ps. „Jędrus”. Szeroko przedstawiony został proces tworzenia jednostki, która zajmowała się nie tylko kolportażem nielegalnego czasopisma „Odwet” (jedyne tego czasu pismo konspiracyjne na tym terenie). Współpracowała również z Armią Krajową. Warto nadmienić o rozwijaniu się oddziału, który w najlepszym okresie swojego istnienia w szeregach liczył około 250 osób. Początkowo celem było dokonywanie akcji gospodarczych, aby uzyskać fundusze do utrzymania pisma i pomoc zdekonspirowanym kolporterom i ich rodzinom, z biegiem czasu oddział rozpoczął działalność zbrojną wymierzoną bezpośrednio w okupanta.

W równocześnie prowadzonym panelu przez dr Skoruta wyjątkowo ciekawy był referat Grzegorza Batora pt. *Analiza krytyczna i proces tworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej w kontekście bezpieczeństwa militarnego Rzeczypospolitej Polskiej* doprowadził do kilku konkluzji. Autor przedstawił problemy w kooperacji nowego rodzaju sił zbrojnych z obowiązującym dotychczas systemem, tym samym wskazując na pozasystemowość jako największą przeszkodę we współpracy wszystkich rodzajów Sił Zbrojnych. Barięra stał się również brak jasno określonego przeznaczenia wojsk. Formacje jednak mogą okazać się przydatne, odciążając jednostki operacyjne w zadaniach rozpoznania obecności jednostek wrogich czy zabezpieczeniu infrastruktury krytycznej, słusznie zauważył dr Paweł Skorut z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Z kolei dr Rafał Kopeć zwrócił uwagę na cel powstania jednostek. Przypomniał, że bardzo ważnym aspektem w tworzeniu wojsk obrony terytorialnej jest ekonomika. Mają one sens istnienia jeśli są tańsze, a wprowadzenie identycznego szkolenia i wyposażenia dla jednostek operacyjnych co terytorialnych będzie skutkowało zrównaniem ich poziomów i doprowadzeniem do dysfunkcji. Tworzenie tego typu wojsk grozi powstaniem indywidualnego osobnego ciała, które przez rozbieżność nie będzie w stanie kooperować z pozostałymi rodzajami Sił Zbrojnych. Można wyróżnić kilka podzielanych przez rozmówców konkluzji o: potrzebie terytorialnego zorganizowania potencjału obronnego państwa, przydatności tego typu wojsk, ale pod warunkiem realnego pomysłu na ich użycie. Jak podkreślił dr Rafał Kopeć, faktem jest, że wojska obrony terytorialnej nigdy nie były użyte na współczesnym polu walki, do obrony własnego terytorium. Słuszna wydaje

się uwaga dra Pawła Skoruta o tym, że formacje mogą się przydać choćby w odciążeniu jednostek operacyjnych w zadaniach rozpoznania obecności jednostek wrogich czy zabezpieczeniu infrastruktury krytycznej. Trudno zatem empirycznie zweryfikować tą koncepcję obronną.

Po każdym z paneli odbyły się krótkie dyskusje, będące możliwością zadania pytań prelegentom. Na zakończenie miało miejsce uroczyste podziękowanie od prof. Zbigniewa Kwiasowskiego oraz prof. Olgi Wasiuty organizatorom tegorocznego spotkania oraz studentom, biorącym w nim udział. Organizatorzy zapewnili o zorganizowaniu kolejnej konferencji z cyklu „Oblicza bezpieczeństwa”. Propozycją tematu stało się bezpieczeństwo cybernetyczne.

Martyna Targ

Martyna Targ

studentka II roku Bezpieczeństwa Narodowego w Instytucie Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.